

פרוטוקול ישיבת הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

שהתקיימה ביום שלישי ה-6 בדצמבר, 2022, בשעה 9:00

באמצעות אפליקציית זום.

(סופי)

עדכונים שוטפים

1. היו"ר מציין כי בישיבה הקודמת נדונה טיוטת התקנות (יסודות התקציב) (להלן-טיוטת התקנות) בדבר דיווח כספי על ידי תאגידים סטטוטוריים. מוסיף כי סוכם על פנייה לנציגי החשב הכללי. מציין כי משתתף¹ וצדיק שוחחו עם נציג החשב הכללי. מבקש מצדיק לעדכן לגבי השיחה.
2. צדיק מציינת כי התחושה היתה שאין שום רצון לקבל הערות מכל סוג וכי מדובר על הליך פורמלי בלבד של חקיקת משנה. מוסיפה כי גם בקשה להבהיר את התקינה שתחול על תאגידים סטטוטוריים שהם עסקיים נדחתה באמירה שהתקינה הרלוונטית (IFRS או תקינה אחרת) תקבע על בסיס פרטני וכי התקבלו פניות שונות בנושא.
3. המשתתף מוסיף כי נציג החשב הכללי ציין שבתקני ה-IPSAS יש התייחסות לישויות עסקיות, אך כאשר לא ברור מהי התקינה שחלה, חוק יסודות התקציב נותן לחשב הכללי את הסמכות לקבוע איזו תקינה רלוונטית.
4. חבר ועדה² שואל מה עמדת רשות החברות הממשלתיות. חבר ועדה אחר משיב כי רשות החברות הממשלתיות אינה מפקחת על תאגידים סטטוטוריים. מוסיף כי גם לרשות החברות הממשלתיות יש סמכות לקבוע הוראות לגבי החברות הממשלתיות, אך רשות החברות הממשלתיות שיתפה פעולה עם ספיר, יו"ר הוועדה המקצועית על מנת להחיל על החברות הממשלתיות העסקיות IFRS וגם על מנת להוסיף דרישות גילוי במסגרת תקנות.
5. המשתתף מציין כי מקובל על החשב הכללי שהחברות הממשלתיות העסקיות ידווחו לפי IFRS. מוסיף כי אין הבדל משמעותי בין IPSAS לבין IFRS, אך הבעיה היא שתקני החשבונאות הממשלתית בישראל לא עודכנו במשך מספר שנים ולפיכך אינם מקבילים ל-IPSAS. מוסיף כי מרבית החברות הממשלתיות מדווחות לפי IFRS ורק מספר מצומצם של חברות ממשלתיות קטנות עדיין מדווחות לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל. מציין כי במסגרת התאגידים הסטטוטוריים ניתן למנות את מפעל הפיס, רשות ניירות ערך ועוד.

¹ ההתייחסות היא למשתתף או למשתתפת

² ההתייחסות היא לחבר ועדה או לחברת ועדה

6. חבר הוועדה האחר מציין כי קיימים כ-60 תאגידי סטטוטוריים ולאורך עשרות השנים האחרונות נעשו נסיונות רבים לפיקוח עליהם על ידי רשות החברות הממשלתיות. מוסיף כי ייתכן שדרך טיוטת התקנות על ידי קביעת התקינה הרלוונטית כוונת החשב הכללי היא להחיל על תאגידי אלה פיקוח. מציין כי התאגידי הסטטוטוריים שונים זה מזה ולכן קיים קושי בקביעת תקינה מתאימה לכולם באופן זהה.
7. משתתף אחר שואל כיצד על פי טיוטת התקנות החשב הכללי יכול להורות על יישום IFRS, מאחר שבטיוטת התקנות נקבע שיש ליישם תקינה חשבונאית ממשלתית. צדיק משיבה כי בטיוטת התקנות נקבע שיש ליישם תקינה חשבונאית ממשלתית וכללי חשבונאות מקובלים. מוסיפה כי התקינה החשבונאית הממשלתית אינה חלה על ישויות עסקיות.
8. המשתתף מציין כי בחוק נקבע שיש לחשב הכללי סמכות לקבוע הוראות (לדוגמה החשב הכללי קובע הוראות תק"מ שחלקן הן לעניין דיווח כספי) על מנת שיוכל לאחד את הדוחות הכספיים, לרבות התאגידי הסטטוטוריים. בדעה כי הכוונה היא טובה על מנת שיהיה פיקוח על התאגידי הסטטוטוריים. חבר ועדה נוסף מציין כי המקור הוא סעיף 28א לחוק יסודות התקציב. צדיק מצטטת את הסעיף.
9. המשתתף האחר מציין כי במקרה שנדרש יישום הוראות כאלה שאינן בהתאם למסגרת התקינה המיושמת, לא ניתן להצהיר בדוחות הכספיים ובדוח המבקר על ציות לאותה מסגרת תקינה.
10. המשתתף מציין כי בדוחות הכספיים של משרדי ממשלה ובדוח המבקר מצוין ציות לתקינה חשבונאית ממשלתית והוראות תק"מ (בדומה לבנקים שיש ציות משולב לכללי חשבונאות מקובלים בישראל והוראות בנק ישראל).
11. המשתתף האחר שואל אם למרות התקנות תאגיד עסקי (כגון רשות שדות התעופה המדווחת לפי IFRS) צריך לבקש את הפטור או שמאחר שהתקינה החשבונאית הממשלתית לא חלה עליו אין צורך בקבלת פטור.
12. המשתתף בדעה שאין צורך לבקש את הפטור. חבר הוועדה מסכים.
13. חבר הוועדה האחר מציין כי לכל תאגיד סטטוטורי יש חוק ספציפי, שעשוי לקבוע את מסגרת התקינה ולכן אין זה נכון שהוועדה המקצועית תביע את עמדתה לגבי מסגרת התקינה המתאימה לתאגיד ספציפי. המשתתף האחר מציין כי החוק של רשות שדות התעופה קובע כי עליה ליישם את כללי החשבונאות המקובלים. חבר הוועדה האחר בדעה כי מדובר על שאלה משפטית.
14. היו"ר מבקש לעבור לנושא הבא ומציין כי פורסמה לציבור הצעה לתקן חשבונאות מספר 45, מענקים ממשלתיים וגילוי לגבי סיוע ממשלתי וכי בחודש ינואר ייערך שימוע ציבורי.

איחוד דוחות כספיים

15. היו"ר מבקש מחבר הוועדה להציג את הנושא.
16. חבר הוועדה מציין כי קיים שיחות עם חלק מחברי הוועדה ובהן עלו טענות כנגד ההצעה שלא לאחד דוחות כספיים של חברות בנות שאינן בבעלות מלאה מסיבות כגון אי רצון להיות שונים מהתקינה בעולם ולהוביל שינוי, הפרקטיקה הנהוגה או השלכות על מכרזים. בדעה כי אם תהיה הסכמה לגבי העיקרון, יש לבצע את השינוי. מביא כדוגמה את שיטת השווי המאזני שאינה מתאימה כשיטה ליישום בעת קיומה של השפעה מהותית. מציין כי אין לאחד חברות בנות שאינן בבעלות מלאה למעשה (נשתמש בדוגמה של חברה בת בבעלות של 51%). מציין כי שליטה על נכס שהוא בבעלות מלאה (נכס של החברה האם) שונה משליטה על נכס בבעלות החברה הבת (51%) וברמה אחת מעליה. מציין כי לא ניתן לבצע עסקאות הוניות בין חברתיות בנכס של החברה הבת, כפי שניתן לעשות בנכס שלה.
17. חבר ועדה רביעי מציין כי קרא את המאמר של פרופ' אלי אמיר ורו"ח שלומי שוב (צורף לתיק הישיבה) ובמאמר מבוצעת הבחנה בין חברות בנות ציבוריות המוחזקות גם על ידי מיעוט לבין חברות בנות פרטיות. מוסיף כי הבחנה כזו בוצעה גם בנייר לדיון של ה-IASB בעניין צירופי עסקים תחת אותה שליטה. בדעה כי ההבחנה בחברות בנות פרטיות ברמת השליטה בין החזקה של 51% להחזקה של 100% אינה חד משמעית וכי קיימות דוגמאות שבהן גם בהחזקה של 51% רמת השליטה בנכסי החברה הבת היא דומה מאוד לרמת השליטה בנכסי החברה האם עצמה (לדוגמה כאשר המשקיעים האחרים נתנו לחברה האם את הזכות לפעול בנכסים ללא מגבלות).
18. חבר הוועדה משיב כי מתייחס למצב הרגיל שבו קיים מיעוט והחברה האם לא יכולה לפעול באופן שיביא לקיפוח המיעוט. מציין כי במקרה שתואר על ידי חבר הוועדה הרביעי ייתכן שהמסקנה תהיה שהחברה הבת היא בבעלות מלאה למעשה. מוסיף כי במקרה הרגיל רמת השליטה בנכס של חברה בת שאינה בבעלות מלאה למעשה היא נמוכה מרמת השליטה בנכס של החברה האם (לדוגמה שיעבוד נכס של החברה האם לטובת הלוואה של החברה האם יבוצע בקלות לעומת שיעבוד נכס של החברה הבת לטובת אותה הלוואה אשר עשוי להיתקל בטענות של עושק המיעוט).
19. חבר הוועדה האחר מציין כי קיימים הסכמים שונים, אך מעצם החזקה של 51% לעומת 100% לא נגזרת רמת שליטה שונה. מוסיף כי קבלת ההחלטה צריכה להתבסס על המצב הנובע מעצם ההחזקה בשיעורי החזקה שונים ולא להתבסס על הסכמים שונים פרטניים. חבר הוועדה מציין כי במרבית ההסכמים יש למיעוט זכות מגינה וכל עסקה עם צד קשור דורשת אישור של המיעוט. מוסיף כי גם אם לא קיימת זכות מגינה למיעוט בהסכם, טענה של המיעוט בדבר קיפוח תתקבל בבית המשפט. משתתף נוסף מסכים.
20. חבר הוועדה מציין כי עסקאות הוניות יכולות להתבצע רק מהחברה האם לחברה הבת (כלפי מטה), אך לא מהחברה הבת לחברה האם (כלפי מעלה) או מחברה בת אחת לחברה בת

אחרת (לצדדים). מוסיף כי ג"ד 57 קובע כי "הדוחות הכספיים המאוחדים נועדו להציג מידע כספי המתייחס לקבוצת החברות כשל ישות כלכלית אחת... מתבסס על הגישה הרווחת בחשבונאות המודרנית של העדפת המהות הכלכלית של העסקאות על פני צורתן המשפטית-הפורמלית". מציין כי אם לא קיימת שליטה באותה רמה בנכסי החברה הבת, אז אין המדובר באותה מהות כלכלית. המשתתף הנוסף מסכים.

21. חבר הוועדה האחר מציין כי מהות כלכלית היא לא רק שליטה בנכסי החברה הבת, אלא גם היכולת להפיק הטבות כלכליות וזכויות מהנכסים. מוסיף כי ברור שכאשר שיעור ההחזקה הוא נמוך יותר נפגמת היכולת להפיק הטבות כלכליות. חבר הוועדה מסכים. המשתתף הנוסף מציין כי שיעור ההחזקה הוא רק דוגמה ומציין כי המהות הכלכלית היא לא של ישות כלכלית אחת.

22. חבר הוועדה מדגיש כי בדוחות כספיים מאוחדים הכוללים חברות בנות שאינן בבעלות מלאה למעשה החברה האם לא יכולה להשתמש בכל המזומנים כרצונה, מאחר שחלק מהמזומנים הם בידי החברה הבת. מוסיף כי במקרים שבהם החברה האם משעבדת את המזומנים שבידיה, ניתן לכך גילוי בדוחות הכספיים ואילו בדוחות הכספיים המאוחדים כאשר המזומנים מוחזקים בידי החברה הבת הם לכאורה נכללים במאזן המאוחד כמזומנים שאינם מוגבלים, למרות שהחברה האם לא יכולה לנהוג בהם כרצונה. מוסיף כי הדוחות הכספיים המאוחדים למעשה מטעים.

23. משתתף רביעי מציין כי כנגד הדירקטורים של חברה בת שמשעבדת נכס לטובת החברה האם עשויות להיות טענות שלא פעלו לטובת החברה הבת.

24. חבר הוועדה האחר מציין כי בנושא זה קיימת הבחנה ברורה בין חברות ציבוריות לבין חברות פרטיות וכי המאמר של פרופ' אמיר ושוב מתייחס לנושא של איחוד דוחות כספיים של חברות ציבוריות. מוסיף כי יש להביא בחשבון מגוון שיקולים כגון חבות הדירקטורים והאפשרות לחלוקת רווחים בחברות פרטיות בהינתן פערים בשיעורי ההחזקה.

25. חבר הוועדה מציין כי ההתייחסות היא אך ורק לחברות פרטיות, אך מאחר שהמידע של חברות ציבוריות גלוי לציבור, מובאות דוגמאות של חברות ציבוריות על מנת להמחיש את המצב. מוסיף כי מצבים אלה קיימים גם בחברות פרטיות, אך לא ניתן לחשוף אותם. מציין כי נתן מספר חוות דעת לגבי קיפוח המיעוט ועסקאות עם בעלי שליטה בחברות פרטיות.

26. חבר הוועדה מסכם כי הטענה הראשונה היא שכאשר קיימת למיעוט זכות מגינה, רמת השליטה בנכסי החברה הבת היא לכל הפחות בדרגה אחת פחות מרמת השליטה בנכסי החברה האם. מציין כי הטענה השנייה היא שאין המדובר ביחידה כלכלית אחת, מאחר שלא ניתן לנייד את הנכסים לצרכי כל חברות הקבוצה (רק עסקאות כלפי מטה ניתן לבצע). חבר הוועדה האחר מסכים לטענה זו. חבר הוועדה מוסיף כי המשמעות היא שהדוחות הכספיים המאוחדים מטעים. מציין כי למידע הכלול בדוחות הכספיים המאוחדים יש רלוונטיות

ומשמעות, אך יש לספקו בדרך אחרת ויטייחס לכך בהמשך. מציין כי המסגרת המושגית הקיימת בישראל (שהיא במסגרת המושגית הישנה בתקינה הבינלאומית) מתייחסת להכרה בנכס כאשר קיימת עליו שליטה מלאה (ולא שליטה שהיא מוגבלת – לא ניתן לשעבדו, להשכיר אותו או למכור אותו). מוסיף כי במסגרת המושגית החדשה נעשה ערבוב של השליטה עם רלוונטיות ולכן לא מתייחס למסגרת המושגית החדשה. מציין כי בהתאם לג"ד 57 נכסי החברה הבת מוכרים במאזן לפי ערך מסוים לגבי ההחזקה של החברה האם ולפי ערך אחר לגבי ההחזקה של המיעוט וזה נוגד את התפיסה של יחידה כלכלית אחת.

27. חבר הוועדה מציין כי אין חשיבות לשיעור ההחזקה של המיעוט, אלא לזכויות הקיימות למיעוט. מציין כי לעיתים גם 1% של מיעוט יכול למנוע ביצוע עסקאות. בדעה כי כאשר החברה האם לא יכולה לנייד את כל הנכסים במאזן המאוחד לטובת כל חברות הקבוצה, הקבוצה אינה יחידה כלכלית אחת.

28. חבר הוועדה מוסיף כי כפי שציין חבר הוועדה האחר, החברה האם יכולה להפיק הטבות מהנכס- השקעה בחברה הבת – כלומר מההחזקה במניות ולא בנכסים של החברה הבת – וההטבה היחידה האפשרית היא חלוקת דיבידנדים. מציין כי הטיפול החשבונאי המתאים להשקעה כזו היא שיטת השווי המאזני. מציין כי ג"ד 57 מגדיר שליטה כיכולת להפיק הטבות מהמשאבים ומהפעילויות של החברה המוחזקת. מוסיף שאם הדרך היחידה להפיק את ההטבות היא חלוקת דיבידנד, מאחר שלא ניתן לנצל את נכסי החברה הבת לטובת החברה האם, המשמעות היא שיש ליישם את שיטת השווי המאזני.

29. חבר הוועדה מוסיף כי המידע בדוחות הכספיים המאוחדים הוא חשוב ויש לתת לו גילוי בדרך אחרת. בדעה כי יש ליישם את שיטת השווי המאזני המורחב.

30. חבר הוועדה מציין כי המשתמשים העיקריים בדוחות הכספיים של חברות פרטיות הם בעלי מניות ונותני אשראי. בדעה כי לנותני האשראי הדוחות הכספיים הנפרדים חשובים יותר. בדעה כי לבעלי המניות של החברה האם חשובות התשואות של כל אחת מהחברות הבנות בנפרד וגם האיתנות הפיננסית של החברה האם בעצמה.

31. המשתתף הנוסף מציין כי הוא דירקטור בחברה ציבורית שבה מוצגים הדוחות הכספיים ומנותחים בשיטת הסולו המורחב. בדעה כי עצם העובדה שהמוסד לתקינה מקיים דיון זה הוא מהלך אמיץ וחשוב שמוסיף כבוד למוסד לתקינה.

32. חבר הוועדה מציין כי דוח תזרים מזומנים מאוחד מעוות אף הוא ואינו משקף באופן נאות תזרימי המזומנים של הקבוצה.

33. חבר הוועדה בדעה כי מאחר שמדובר על סוגיה קונספטואלית לא ניתן לאפשר בחירת מדיניות חשבונאית.

34. חבר הוועדה בדעה כי ניתן לפתור בעיות רוחב שונות שיעלו וברור שמדובר על עבודת הכנה שתצטרך להתבצע. מוסיף כי במסגרת דיון זה יש לשקול גם את יישומה של שיטת השווי המאזני לגבי השפעה מהותית.
35. חבר הוועדה מציין כי במסגרת המושגית החדשה מצוין כי הן המידע לגבי דוחות כספיים מאוחדים והן המידע של דוחות כספיים נפרדים הם חשובים, אך כאשר חברה אם נדרשת להכין דוחות כספיים מאוחדים היא יכולה לבחור להכין דוחות כספיים לא מאוחדים בנוסף. בדעה כי ניתן להשתמש בקביעה זו בצורה הפוכה כלומר לחייב כדוחות ראשיים – דוחות כספיים שאינם מאוחדים ולאפשר הכנת דוחות כספיים מאוחדים כדוחות נוספים, מעבר לגילויים נוספים שיינתנו.
36. חבר הוועדה הרביעי מציין כי לעיתים גם כאשר קיימת החזקה של 100% בחברה הבת לא מתקיימת שליטה מאחר שקיים מלווה שמטיל מגבלות על השימוש בנכסי החברה הבת ודרוש אישור לכל פעולה בנכסיה. בדעה כי קיומה של שליטה אינו תלוי רק בשיעור ההחזקה. חבר הוועדה מציין כי נטילת ההלוואה היתה החלטה של החברה האם. המשתתף הנוסף מסכים עם חבר הוועדה הרביעי ומציין כי יש להגדיר שליטה בצורה עקרונית ורחבה.
37. חבר הוועדה האחר מסכים עם חבר הוועדה הרביעי ומציין כי היו חברות שהפסיקו איחוד של חברות בנות עקב תנאים ומגבלות שהטיל מממן. חבר הוועדה מסכים שאכן גם תנאים של מממן עשויים למנוע שליטה של החברה האם על נכסי החברה הבת.
38. חבר הוועדה מציע להכין מסמך שיכלול את הנימוקים, השלכות פרקטיות והתמודדות עם סוגיות שונות.
39. היו"ר מציין כי הנושא הועלה על ידו בישיבה הקודמת, אולם בניגוד להצעה שהועלתה בישיבה הקודמת לפיה אין לאחד חברות בנות שאינן בבעלות מלאה, ההצעה היא שלא יבוצע איחוד כאשר אין שליטה על נכסי החברה הבת, תוך מתן הסבר מהי שליטה על נכסים. חבר הוועדה מדגיש כי אין הכוונה ברמת הנכס הבודד של החברה הבת אלא אם ביכולת החברה האם לקבל החלטה על כל נכסי החברה הבת לטובת חברות הקבוצה. מציין כי אם חברה החליטה לשעבד נכס בודד לטובת הבנק, אין המשמעות שאין לה שליטה על הנכס שכן החברה יכולה לבצע בנכס פעולות רבות אחרות וההחלטה על שיעבוד הנכס התקבלה על ידי החברה מכוח שליטתה בנכס. המשתתף הרביעי מסכים.
40. המשתתף הרביעי מציין כי אם קיימת בעלות של 100% על החברה הבת – אין הבדל בין נכס של החברה האם לנכס של החברה הבת. מוסיף כי אם מניות החברה הבת משועבדות או שנושה דרש ייצוג פעיל בדירקטוריון של החברה הבת ייתכן שאין שליטה על נכסי החברה הבת.

41. המשתתף מציין כי לעיתים חברות בוחרות להקים חברה בת לצורך ביצוע פרויקט מסוים. בדעה כי אין הבדל אם הוקמה חברה בת לצורך ביצוע פרויקט מסוים או שהפעילות מתבצעת בחברה האם. שואל אם בחברות נדליין יזמי כאשר יש ליווי בנקאי (מפקח מטעם הבנק וקיימות מגבלות מטעם הבנק בהסכם המימון) עשוי להיווצר הבדל כאשר הפעילות תהיה בחברה בת לעומת בחברה האם. מוסיף כי בתחומים שונים כגון אנרגיה מתחדשת ומחצבים PPI מוקמת לכל פרויקט SPC כאשר במקרים אחדים יש שותפים ובמקרים אחרים החברה היזמית מחזיקה 100%. מוסיף כי לכל SPC יש ליווי בנקאי עם מגבלות שונות. מציין כי מסכים עם טענות רבות שהועלו כנגד הגישה הקיימת לאיחוד דוחות כספיים, אך הבעיה היא בביצוע ההבחנות בצורה נאותה מאחר שבמציאות יש ספקטרום של שליטה או יכולת קבלת החלטות לגבי הנכסים. מציין כי לעיתים נושה מטיל מגבלות קשות יותר מבעלי מניות מיעוט שהם פסיביים. בדעה כי יש להתייחס למצבים רבים ומגוונים. חבר הוועדה מסכים ומציין כי החשיבות של הדיון היום היא הסכמה שבמצבים שתוארו יש בעיה קונספטואלית בדוחות כספיים מאוחדים.

42. חבר הוועדה הנוסף שואל מה יהיה הטיפול החשבונאי במקרה של חברה בת שיוחלט שאין שליטה בנכסיה לטובת הקבוצה. חבר הוועדה משיב כי תיושם שיטת השווי המאזני באופן מורחב מאחר שהשליטה על חברות הבת מאפשרת הפקת הטבות בדרך של קבלת דיבידנדים בלבד. מציין כי הכוונה בשיטת השווי המאזני באופן מורחב היא ליישום שיטת השווי המאזני תוך מתן גילויים נוספים לנכסי החברה הבת ולהתחייבויותיה ומידע רלוונטי נוסף (באופן נפרד לכל חברה בת).

43. היו"ר שואל מי יכין את המסמך שיובא לדיון בוועדה. חבר הוועדה והמשתתף הנוסף מתנדבים להכין את המסמך, אשר יכלול התייחסות גם להערות שהעלו חבר הוועדה הרביעי והמשתתף עד סוף חודש ינואר 2023.

44. המשתתף הרביעי מציין כי לעיתים יש סינרגיה בין החברה הבת (שאינה בבעלות מלאה) לבין החברה האם, לדוגמה שהחברה הבת מייצרת חומרי גלם או מבצעת פרויקטים עבור החברה האם, ובמקרים אלה ההטבות הכלכליות שמקבלת החברה האם מהחברה הבת נובעת גם מהסינרגיה.

45. חבר הוועדה מציין כי יש להבחין בין עסקאות תפעוליות בינחברתיות לבין עסקאות הוניות בינחברתיות. מוסיף כי אם העסקאות התפעוליות הבינחברתיות מתבצעות במחירי שוק לא נוצר קושי לגביהם. מציין כי הקושי נובע בעיקר מעסקאות הוניות בינחברתיות. מציין כי אם חברה בת נכנסת לקשיים, ברוב רובם של המקרים החברה האם תתמוך בה, אולם חברה אחות לא תתמוך בה ולכן אין המדובר ביחידה כלכלית אחת. מציין כי גם הטיפול החשבונאי בעסקה בינחברתית שבה החברה הבת מוכרת לחברה האם אינו תואם את גישת היחידה הכלכלית האחת שכן הרווח שנוצר מעבר לעלות הרכישה מהחברה הבת משויך כולו לחברה האם.

46. המשתתף שואל כיצד יטופלו עסקאות בינחברתיות. חבר הוועדה משיב כי המסמך יכלול הצעה לגבי עסקאות בינחברתיות.
47. משתתף חמישי שואל אם במסגרת המסמך תהיה התייחסות לשיטת האיחוד היחסי. חבר הוועדה מציין כי התנגד מלכתחילה לשיטת האיחוד היחסי ותהיה התייחסות לכך במסמך.
48. המשתתף מציין כי מסכים שקיימים עיוותים מסוימים בדוחות כספיים מאוחדים, אך מציין שבכל גישה קיימים חסרונות ויתרונות. מציין כי אינו מתנגד לקיום דיון במסמך, אך בדעה שהוועדה המקצועית צריכה להיזהר מביצוע סטיות משמעותיות מהקו הכללי של אימוץ התקינה הבינלאומית ומהמקובל בעולם. מוסיף כי מלבד סטיות נקודתיות שבוצעו במקרים שבהם קיים עיוות משמעותי (סיווג כהון או כהתחייבות), הוועדה המקצועית מאמצת את התקינה הבינלאומית. בדעה כי המוסד לתקינה בישראל לא צריך להיות חלוץ בתחום כה משמעותי, אך יכול לנסות ולהשפיע על ה-IASB לבצע פרויקט בנושא זה אשר עשוי להוביל לשינוי התקינה החשבונאית הבינלאומית. מציין כי אם מבין נכון את ההצעה הכוונה היא להוריד מידע וזה לא משרת את קוראי הדוחות הכספיים (כיום הדרישה היא לדוחות כספיים מאוחדים ולדוחות כספיים סולו).
49. חבר הוועדה אינו מסכים שמדובר על השמטת מידע. בדעה כי מדובר על השמטת מידע מטעה. מציין כי הכוונה היא לדרוש גילוי בביאורים לגבי כל חברה בת בנפרד.
50. המשתתף בדעה כי גישת האיחוד היחסי היא נאותה וניתן ליישמה גם על חברות בנות בבעלות חלקית. בדעה כי הקונספט של שליטה אינו נכון ויש להסתמך על הבעלות. בדעה כי הדיון צריך להתמקד בדרישות הגילוי ובדוחות סולו. מוסיף כי כעמדה ראשונית בדעה כי אין לבטל את הדוחות הכספיים המאוחדים. מציין כי בהתאם לגישה שהוצעה ניתן יהיה בקלות לבצע מניפולציות על מנת שלא לכלול בדוחות הכספיים המאוחדים חברות בנות בעלות התחייבויות משמעותיות (כדוגמת אנרון). המשתתף הנוסף בדעה כי במקרים אלה הדוחות הכספיים של החברות הבנות כן יאוחדו מאחר שזו המהות הכלכלית.
51. חבר הוועדה אינו מסכים עם הטענה שאין להוביל את השינוי בישראל. מציין כי גם בנושא של קבלן בונה עד לאחרונה בתקינה הבינלאומית לא הוכר רווח עד למסירת הדירות, למרות שבתקינה הישראלית הרווח הוכר על פי תקן חשבונאות מספר 2. מבקש שהדיון יהיה דיון קונספטואלי ולא דיון שיסתמך על מה הטיפול החשבונאי בעולם.
52. היו"ר מציין כי תקן חשבונאות מספר 2 היה חידוש בכל העולם. מוסיף כי הטיפול בכתבי אופציה בישראל שונה מכל העולם וכי הטיפול החשבונאי בהתאם ל-IFRS הוא מעוות. מציין כי בנושא זה וגם בנושא גישת השכבות בשיטת השווי המאזני נעשו נסיונות להידברות עם ה-IASB, אשר לא צלחו ולכן פנייה ל-IASB לא תועיל.

53. המשתתף מציין כי נושא זה הוא משמעותי יותר מהנושאים שצוינו ולכן בדעה שאין זה נכון לבצע שינוי בתקינה החשבונאית בשונה מכל העולם. מוסיף כי מסכים שהטיפול החשבונאי בתקינה הישראלית בשלושת הדוגמאות שהביא היו"ר הוא נאות יותר. מסכים שיש הרבה עיוותים ב-IFRS, אולם בדעה שהמקרה של איחוד דוחות כספיים אינו מקרה מובהק כמו יתר הדוגמאות שכן אי איחוד דוחות כספיים עשוי אף הוא לעוות במקרים רבים ואף לאפשר בקלות יחסית ביצוע מניפולציות על מנת להימנע מאיחוד, כאשר האיחוד מציג את המצב הכספי בצורה נאותה יותר.

54. חבר הוועדה מסכים עם הטענה האחרונה שהעלה המשתתף ומציין כי הדבר ידרוש חשיבה והעמקה על מנת לקבוע הגדרות נאותות ולהתאים את הטיפול החשבונאי לכל מצב. בדעה כי הטענה שהתקינה החשבונאית לא תהיה דומה לתקינה בעולם לא צריכה למנוע ביצוע של שינוי התקינה שהוא ראוי ונאות מבחינה קונספטואלית לדעת הוועדה המקצועית.

55. חבר הוועדה האחר מבקש להתייחס במסמך להשלכות לגבי כלל התקינה החשבונאית (שחלקן הועלו על ידי המשתתף וחבר הוועדה הרביעי), מאחר שכיום קיימת מערכת תקינה קוהרנטית ולשינוי כאמור תהיה השפעה רוחבית. בדעה כי על מנת לקבל החלטה יש להתייחס להשלכות לגבי כלל התקינה החשבונאית.

56. משתתף שישי מציין כי מדובר על החלפת מודל שליטה לאיחוד דוחות כספיים בג"ד 57. מוסיף כי בעולם קיים מודל בינומי וההצעה היא למודל לא בינומי. מציין כי אמנם ג"ד 57 מתייחס לישות כלכלית אחת, אך בתקינה הישראלית למעשה מדובר על דוחות כספיים של החברה האם. מציע להתייחס לשני דברים במסגרת המסמך – ביוני פורסם post implementation review של IFRS 10 ובו כלול מחקר שבוצע בנושא וכן נקודות שיש להביא בחשבון בבניית מודל שליטה ואיחוד (כגון נקודות שהמשתתף התייחס אליהן). מוסיף כי בהינתן שלא מאוחדים דוחות כספיים של חברה בת ובהתייחס לדרישות הגילוי בדוחות הכספיים הלא מאוחדים, יש להביא בחשבון את העבודה שבוצעה על ידי רשות ניירות ערך בנושא דוחות כספיים סולו שתוצאתה היא תקנה 9 מתוקנת. בדעה כי חלק ניכר מהמידע שרשות ניירות ערך דרשה או הציעה לדרוש במודל סולו מורחב יש להביאו בחשבון בבנייה של הביאורים או המידע הנלווה במידה ויוחלט להחריג חלק מהישויות מאיחוד דוחות כספיים. חבר הוועדה מודה למשתתף השישי.

57. חבר הוועדה הרביעי מציין כי גם בתקינה האמריקאית יש שני מודלים לשליטה – האחד לפי זכויות הצבעה והשני שלא לפי זכויות הצבעה (VIE). המשתתף מציין כי מודל נוסף בתקינה האמריקאית הוא איחוד בהתאם לשליטה לפי חוזה הרלוונטי בעיקר לישויות בתחום הבריאות. חבר הוועדה הרביעי מציין כי בתקינה הבינלאומית קיים עירוב בין סוגים שונים של מודלים. מציין כי הן בתקינה האמריקאית והן בתקינה הבינלאומית נדרש איחוד כאשר קיימת שליטה גם לא על ישות משפטית (סיילו). המשתתף מציין כי בנוסף לפי תקינות אלה יש להימנע מאיחוד גם כאשר מדובר על חלק מהישויות המשפטיות שמישהו אחר שולט עליו. בדעה כי יש להביא בחשבון סוגיות אלה בעת פיתוח המודל הישראלי.

58. המשתתף השישי מציין כי החשש הוא ממניפולציות.
59. חבר הוועדה הרביעי מציין כי מודל ה VIE נוצר בשנת 2001 בעקבות מניפולציות לפיהם לא אוחדו ישויות מסוימות. חבר הוועדה מציין כי בכל תקן ובכל מודל ניתן להפעיל מניפולציות על מנת להשיג תוצאה רצויה. המשתתף מסכים, אך מציין כי בהצעה הראשונית ניתן היה לבצע מניפולציות בקלות יחסית.
60. חבר הוועדה הרביעי מוסיף כי ייתכן שהבנק/הנושה ידרוש דוחות כספיים מאוחדים. חבר הוועדה משיב כי לא ברור מדוע הבנק נסמך על דוחות כספיים מאוחדים (אמות מידה פיננסיות) כאשר הלווה הוא ישות משפטית בקבוצה. המשתתף לא מסכים ומביא כדוגמה את טבע ואלביט מערכות שמרבית החברות הבנות הן בשליטה מלאה. מוסיף כי גם אם קיימות להן מספר חברות בנות שאינן בשליטה מלאה, אך קיים מיעוט של 5% שאינו בעמדה למנוע חלוקת דיבידנד היחסים הפיננסיים הרלוונטיים הם ברמת המאוחד ולא ברמת הסולו.
61. חבר הוועדה לא מסכים עם המשתתף. המשתתף מציין כי אף גישה אינה מושלמת, אך בדעה כי במקרים אלה עדיפים הדוחות הכספיים המאוחדים. מוסיף כי קיימת חשיבות לדוחות הכספיים סולו והעובדה שאין דרישה בתקינה הבינלאומית לפרסום דוחות כספיים סולו לצד הדוחות המאוחדים היא בעיה. בדעה כי המידע בדוחות הכספיים סולו או סולו מורחב הוא חשוב.
62. המשתתף בדעה כי יותר נכון היה לא להחליף את מודל השליטה אלא להוביל דיון לגבי החשיבות של המידע בדוח סולו/סולו מורחב כמידע נוסף, משלים או נלווה.
63. המשתתף הרביעי מציין כי חברות שירצו איחוד יאמצו IFRS. המשתתף הנוסף מציין כי אין בכך כל רע.
64. המשתתף הנוסף מברך על הדיון ומציין כי מדובר בתעודת כבוד למוסד לתקינה גם אם בסופו של דבר לא תשונה התקינה.
65. המשתתף הרביעי מציין כי יש להתייחס במסמך גם למידע מפצה. חבר הוועדה מסכים ומציע להכין דוחות כספיים לדוגמה.
- הצעה לתקן חשבונאות מספר 46, מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה (להלן: ההצעה לתקן) (צורפה לתיק הישיבה)**
66. היו"ר מבקש מצדיק להמשיך את הדיון בהצעה לתקן.
67. צדיק מציינת כי סעיף 1.ב9 מביא שתי דוגמאות למכשיר חוב בסיסי. מוסיפה כי סעיף 1.ג9 מביא גם הוא שתי דוגמאות למכשיר חוב בסיסי כאשר אחת הדוגמאות היא הלוואה עם

אפשרות לפירעון מוקדם כאשר בעת הפירעון המוקדם על הלווה לשלם פיצוי למלווה, אך אין בכך למנוע את סיווג ההלוואה כמכשיר חוב בסיסי.

68. צדיק מציינת כי סעיף 1.10 מביא 4 דוגמאות למכשירים שיהיו בדרך כלל מכשירי חוב בסיסיים. מוסיפה כי סעיף קטן (ג) הושמט מאחר שהוצאו מתחולה הלוואות לחברות בנות ולחברות כלולות. מציינת כי סעיף קטן (ב) מתייחס לזכאים במטבע חוץ. מציינת כי בהתאם ל-IFRS for SME כל שינוי בזכאים במטבע חוץ ייזקף לרווח או הפסד. מוסיפה כי מאחר שטרם התקיים הדיון לגבי גידורים אפשריים הושמטה הסיפא, מאחר שעל פי התקינה הישראלית כיום זכאים במטבע חוץ יכולים לשמש פריט מגודר או מכשיר מגדר.

69. צדיק מציינת כי סעיף 1.11 כולל דוגמאות למכשירים שאינם מקיימים את התנאים למכשיר חוב בסיסי – השקעות במכשיר פיננסי נגזר, חוזי החלפה, אופציות, חוזי אקדמה והשקעות במכשירים הניתנים להמרה.

70. צדיק מציינת כי בהתאם לסיכום בישיבה הקודמת נוסף סעיף 1.11א לפיו הסיווג של מכשיר פיננסי יבוצע בעת ההכרה לראשונה וכי לאחר מכן יבוצע שינוי סיווג רק אם התבצע שינוי תנאים שהביא לגריעת המכשיר הפיננסי ולהכרה למעשה במכשיר פיננסי חדש.

71. צדיק מציינת כי ההצעה לתיקון קובעת כי ההכרה לראשונה במכשיר פיננסי נדרשת כאשר הישות הופכת צד להוראות החוזיות של מכשיר פיננסי. מוסיפה כי המדידה לראשונה של מכשיר פיננסי בסיסי תהיה לפי מחיר העסקה תוך ביצוע התאמה לעלויות עסקה. מציינת כי המצב היחיד שהמדידה של מכשיר פיננסי בסיסי תהיה שונה היא כאשר המכשיר הפיננסי מהווה במהות עסקת מימון כגון מתן אשראי לקונה ללא ריבית או שהמימון הוא בשיעור ריבית שאינו שיעור שוק והלוואה ממשלה בשיעור ריבית הנמוך משיעור ריבית שוק. מציינת כי המדידה של מכשיר פיננסי בסיסי המהווה במהות עסקת מימון היא לפי ערך נוכחי לפי שיעור ריבית של מכשיר חוב דומה. מצייעה להוסיף בסוף הסעיף "ישות תבחן בייחוד הסדרים עם בעלי שליטה, בעלי מניות וצדדים קשורים אחרים על מנת לקבוע אם העסקה מהווה בפועל עסקת מימון." מציינת כי בהתאם לתקן חשבונאות מספר 23 שאינו חל על החברות הפרטיות, עסקה עם בעל שליטה אינה נמדדת לפי מחיר העסקה, אלא לפי שווי הוגן. מציינת כי לכל הפחות יש לדרוש מדידה לפי ערך נוכחי לפי שיעור ריבית של מכשיר חוב דומה.

72. היו"ר מציין כי בעסקה עם בעל השליטה ייתכן שאין המדובר בעסקת מימון אך יש לציין כי יש לבחון אם מדובר בעסקה בשווי הוגן.

73. צדיק מציינת כי יש להחליט אם לדרוש ליישם את תקן חשבונאות מספר 23 או לא. מבקשת לקיים דיון בנושא ולהחליט לגבי הדרישות לטיפול במכשירים פיננסיים מול בעלי שליטה (הלוואה שניתנה לבעל שליטה, הלוואה שהתקבלה מבעל שליטה וכו').

74. חבר הוועדה הנוסף שואל אם יש הגדרה למחיר עסקה בהצעה לתקן. צדיק משיבה כי אין הגדרה ב-IFRS for SME. חבר הוועדה הנוסף מציין כי בעסקה עם בעל שליטה כגון העברת נכס לא פיננסי תמורת חוב עולה השאלה מהו מחיר העסקה.
75. היו"ר מציין כי תקן חשבונאות מספר 23 אינו חל על חברות פרטיות, אך מיושם לעיתים על ידי חברות פרטיות. שואל אם במסגרת ההצעה לתקן יש לשלב את תקן חשבונאות מספר 23 במתכונתו הנוכחית במסגרת ההצעה לתקן או שיש לשלבו במתכונת אחרת במסגרת ההצעה לתקן.
76. חבר הוועדה תומך ומציע לשלב את תקן חשבונאות מספר 23 במתכונתו הנוכחית, אשר תואמת את המסגרת המושגית.
77. היו"ר מציין כי בזמנו היו השגות לגבי חלק מהוראות תקן חשבונאות מספר 23 (לא לגבי הלוואות לבעל שליטה או ממנו). צדיק מציינת כי היו השגות לגבי הטיפול החשבונאי בשירותים שהתקבלו מבעל שליטה.
78. חבר הוועדה הנוסף מציין כי קונספטואלית תקן חשבונאות מספר 23 הוא נאות ומדובר על מודל מתאים לעסקאות עם בעל שליטה. מציין כי מבחינה פרקטית יש לבחון אם להטיל על חברות פרטיות את הנטל של מדידת עסקאות עם בעלי שליטה בשווי הוגן, כאשר גם ה-IFRS אינו דורש מדידה בשווי הוגן בעסקאות רבות (כגון העברת נכסים).
79. חבר הוועדה בדעה כי מרבית התקנים הבינלאומיים הם בראייה של עסקאות עם צדדים שלישיים ולא הובאו בחשבון עסקאות עם בעלי שליטה. מציין כי אם בעל השליטה מעביר לחברה שבשליטתו נכס בשווי משמעותי ללא תמורה, בדעה כי הדוח הכספי לא ישקף באופן נאות את המצב הכספי אם הנכס לא יוצג לפי שווי הוגן.
80. חבר הוועדה הנוסף מציין כי נציג רשות ניירות ערך אינו נוכח בישיבה, אך במספר מקרים רשות ניירות ערך דרשה מחברות ציבוריות להכיר בנכס שהתקבל מבעל שליטה לפי העלות בספרי בעל השליטה ולא לפי שווי הוגן.
81. המשתתף האחר מציין כי הדיון כרגע הוא על מכשירים פיננסיים עם בעלי שליטה ולגבי אלה ה-IFRS דורש מדידה לפי שווי הוגן. חבר הוועדה הנוסף מציין כי מעבר למכשירים פיננסיים שבוצעה לגביהם התקשרות עם בעל השליטה כגון הלוואה יכנסו לתחולה גם חוב של בעל השליטה בגין מלאי או נכס אחר והשאלה היא כיצד ימדד חוב זה (בשווי הוגן של המלאי או במחיר העסקה ומהי הגדרת מחיר עסקה).
82. המשתתף שואל אם חבר הוועדה הנוסף מסכים שיש למדוד בשווי הוגן מכשירים פיננסיים שבוצעה לגביהם התקשרות עם בעל השליטה. חבר הוועדה הנוסף מסכים.

83. חבר הוועדה מציין כי חבר הוועדה הנוסף העלה שתי סוגיות והסוגיה הראשונה היתה אם לדרוש מהחברות הפרטיות מדידה לפי שווי הוגן (ללא קשר לסוג הנכס). המשתתף מציין כי ייתכן שיש לדרוש מדידה בשווי הוגן רק לסוגים מסוימים של נכסים כגון מכשירים פיננסיים מאחר שקל יותר לאמוד את השווי ההוגן. חבר הוועדה מציין כי לא כל מכשיר פיננסי קל יותר למדוד את שווי ההוגן. בדעה כי הדיון צריך להתמקד בשאלה אם מאמצים את תקן חשבונאות מספר 23 לחברות הפרטיות מבלי להשוות לתקינה הבינלאומית. מציין כי במסגרת הדיון ניתן לבחון את הסוגיה אם מדובר על מעמסה לחברות הפרטיות למדידה בשווי הוגן.

84. היו"ר מציין כי תומך באימוץ תקן חשבונאות מספר 23 במלואו, אולם טענה שהעלה חבר הוועדה הנוסף היא שאין להכביד על החברות הפרטיות בנושא שירותים שהתקבלו מבעל שליטה. חבר הוועדה מציין כי ניתן להחריג שירותים שהתקבלו מבעל השליטה.

85. היו"ר מציין כי קיימות שתי חלופות:

- א. לקבל החלטה לגבי תקן חשבונאות מספר 23 במלואו. במקרה כזה קיימת הכבדה על חברות פרטיות מעבר לחברות ציבוריות לדוגמה בנושא שירותים. מוסיף כי רשות ניירות ערך בדעה כי בעיה משמעותית קיימת בעסקאות שירותים של חברה עם בעל השליטה בה ולכן לא בטוח שנכון להחריג שירותים. במקרה כזה אין צורך לדון במסגרת התקן של מכשירים פיננסיים בנושא עסקאות של הלוואות עם בעלי שליטה.
- ב. לקבל החלטה שהלוואות עם בעלי שליטה ימדדו לפי שווי הוגן ולקיים דיון בהמשך לגבי יתר העסקאות עם בעלי שליטה.

86. חבר הוועדה האחר תומך בחלופה השנייה של מדידה בשווי הוגן של הלוואות עם בעלי שליטה. מציין כי יש לשקול אם נדרשות הקלות במקרים מסוימים שיש קושי במדידה לפי שווי הוגן. היו"ר מציין כי קיימת הקלה של עלות מול תועלת. חבר הוועדה האחר מציין כי ניתן לקבוע באופן ספציפי שאם קיים קושי לקבוע את השווי ההוגן יש למדוד את ההלוואה בדרך אחרת.

87. המשתתף תומך בחלופה השנייה ומציין כי דיון בתקן חשבונאות מספר 23 ניתן לקיים בעתיד. מוסיף כי הכוונה היא לכל המכשירים הפיננסיים עם בעלי שליטה.

88. חבר ועדה חמישי מזכיר כי התקיים דיון בתקן חשבונאות מספר 23 ולא התקבלה החלטה והמסקנה היתה שנדרש קודם לכן תקן בנושא מכשירים פיננסיים. מוסיף כי לגבי מכשירים פיננסיים עם בעלי שליטה היתה הסכמה של מרבית הנוכחים שהמדידה צריכה להיות בשווי הוגן. תומך בחלופה השנייה תוך דרישה למדוד מכשירים פיננסיים עם בעלי שליטה בשווי הוגן.

89. היו"ר תומך בחלופה השנייה. חבר הוועדה תומך אף הוא בחלופה השנייה כצעד לקראת דיון בתקן חשבונאות מספר 23 ומאחר שהצעה לתקן לא תסתור את תקן חשבונאות מספר 23.

90. חבר ועדה שישי תומך בחלופה השנייה.
91. היו"ר מסכם כי מכשירים פיננסיים עם בעלי שליטה ימדדו בשווי הוגן בהכרה לראשונה.
92. היו"ר נועל את הישיבה.